

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบหนังสือสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านตามความสนใจประเภทบันเทิงคดีระหว่างปีพ.ศ.2543-2548 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านกลวิธีการประพันธ์หนังสือที่ได้รับรางวัล พบว่า

1.1 ด้านการวางโครงเรื่อง พบว่าผู้เขียนนิยมนำโครงเรื่องที่แสดงจินตนาการและความคิดฝันของตัวละคร ความยากเพียรพยายามที่จะไปให้ถึงสิ่งที่มุ่งหวัง และโครงเรื่องที่กล่าวถึงความเป็นอยู่ในท้องทุ่ง ป่าเขาและชายทะเล การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์มากที่สุด นอกจากนี้ยังได้นำเอาเรื่องราวของคนในสังคมมาผูกเป็นโครงเรื่อง โดยนิยมนำมาเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก เหตุการณ์หรือพฤติกรรมของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและเกิดความสนใจติดตามอ่านเรื่องต่อไป

การดำเนินเรื่องด้วยการเสนอปัญหาที่เกิดจากสาเหตุภายนอก ทำให้มนุษย์ต้องต่อสู้ดิ้นรนกับสิ่งที่เป็อุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของตัวละคร โดยเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทินและนิยมนำผู้เขียนในฐานะเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงเป็นผู้เล่าเรื่องมากที่สุด โดยมีบทสนทนาเป็นส่วนประกอบเพื่อให้เนื้อเรื่องสมจริง

การปิดเรื่องพบว่าผู้เขียนนิยมนำการปิดเรื่องแบบสุขสำเร็จของตัวละครมากที่สุด เนื่องจากต้องการให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกมีความสุข เกิดความเบิกบานใจและสมหวังไปกับตัวละคร

1.2 ด้านการสร้างตัวละคร พบว่าผู้เขียนสร้างตัวละครแบบสมจริงมากที่สุด เพราะผู้เขียนอาจต้องการใช้วรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อเสนอแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และปลูกฝังสิ่งดีงามให้แก่เด็ก

1.3 ด้านการสร้างฉาก พบว่าผู้เขียนนิยมนำฉากที่สอดคล้องกลมกลืนกับเรื่องเพื่อให้เกิดความสมจริงในการดำเนินเรื่อง ภูมิหลังของเหตุการณ์ สถานที่ บรรยากาศและสภาพแวดล้อม

1.4 ด้านบทสนทนา พบว่าผู้เขียนใช้บทสนทนาที่มีความหลากหลายในการช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยาย แสดงลักษณะของตัวละคร และสะท้อนขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยมของตัวละคร เพื่อให้เนื้อเรื่องมีความสมจริงมากยิ่งขึ้น

1.5 ด้านการใช้ภาษา คือ ศึกษาจากการใช้คำและการใช้โวหารพบว่า ผู้เขียนใช้คำที่เข้าใจได้ง่ายมีความหมายตรงตามความต้องการ และสามารถสื่อไปยังผู้อ่านได้อย่างรวดเร็วได้แก่ คำภาษาปาก คำภาษาถิ่น คำแสดงภาพ คำแสดงอาการ คำแสดงความรู้สึก และคำภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ผู้เขียนยังใช้โวหารเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ และติดตามเนื้อเรื่องได้อย่างถูกต้อง โดยโวหารที่ใช้ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร อุปมาโวหาร เทคนิควิหาร และบุคลาธิษฐาน

2. ด้านกลวิธีการประพันธ์หนังสือที่เด็กเลือกอ่าน

2.1 ด้านการวางโครงเรื่องพบว่า หนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านมีโครงเรื่องที่หลากหลายตามความสนใจในการอ่านของเด็ก โครงเรื่องที่คุณเขียนนิยมใช้มากที่สุดคือ โครงเรื่องที่กล่าวถึงความรักระหว่างหนุ่มสาว และโครงเรื่องที่กล่าวถึงความรักและการคบเพื่อนในวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนจากความเป็นเด็กเข้าสู่ผู้ใหญ่ ดังนั้นวัยรุ่นจะสนใจเรื่องราวที่เกี่ยวกับความรักระหว่างหนุ่มสาว และสนใจในเรื่องราวที่ใกล้เคียงกับหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัยรุ่นเป็นต้น โดยนิยมการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก เหตุการณ์หรือพฤติกรรมของตัวละคร เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเนื้อเรื่อง

การดำเนินเรื่องด้วยการเสนอปัญหา พบว่าผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ โดยเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทินและนิยมให้ผู้เขียนในฐานะเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงเป็นผู้เล่าเรื่องมากที่สุด โดยมีบทสนทนาเป็นส่วนประกอบเพื่อทำให้เนื้อเรื่องสมจริง

การปิดเรื่อง พบว่าผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการปิดเรื่องแบบสุขสำเร็จของตัวละคร เนื่องจากเนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องการให้ผู้อ่านจินตนาการถึงความรักว่าเป็นสิ่งสวยงาม และรู้สึกมีความสุข เหมือนกับตัวละครซึ่งได้สมหวังในความรักของตนเอง

2.2 ด้านการสร้างตัวละคร พบว่าผู้เขียนสร้างตัวละครแบบสมจริงมากที่สุด เพราะตัวละครในเรื่องมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริงทั้ง บุคลิกลักษณะ และสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงตามสภาพสังคมปัจจุบัน

2.3 ด้านการสร้างฉาก พบว่าผู้เขียนนิยมสร้างฉากและบรรยากาศที่สอดคล้องกลมกลืนกับเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพที่เกิดขึ้นกับตัวละครได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีฉากที่คุณเขียนจินตนาการขึ้นเพื่อให้เนื้อเรื่องน่าสนใจและผู้อ่านเกิดความคล้อยตามมากขึ้น

2.4 ด้านบทสนทนา พบว่าผู้เขียนใช้บทสนทนาที่มีความหลากหลายในการช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยายเพื่อไม่ให้ผู้อ่านรู้สึกเบื่อหน่าย ช่วยแสดงลักษณะของตัวละครให้ข้อคิดและคติสอนใจ และช่วยเนื้อเรื่องมีความสมจริง

2.5 ด้านการใช้ภาษา คือ ศึกษาจากการใช้คำและการใช้โวหาร ผู้เขียนใช้คำที่เข้าใจได้ง่ายมีความหมายตรงตามความต้องการ และสามารถสื่อไปยังผู้อ่านได้อย่างรวดเร็วได้แก่ คำภาษาปาก คำภาษาถิ่น คำแสดงภาพ คำแสดงอาการ คำแสดงความรู้สึก และคำภาษาต่างประเทศ ในส่วนของคำภาษาปากนอกจากจะเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันในระหว่างเพื่อนหรือคนใกล้ชิด คำที่ใช้มักเป็นคำสรรพนาม และคำพุดทั่ว ๆ ไปของคนชนบท ยังมีคำภาษาปากและสัญลักษณ์แสดงความรู้สึกที่ใช้ในกลุ่มวัยรุ่นอีกด้วยเช่น โส๊ะ ๆ ๆ, ฮี๊จ๊ววกริ้วว \^O^//, ก๊ว ๆ ๆ ///-.-./// เป็นต้นนอกจากนี้ผู้เขียนยังใช้โวหารเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ และติดตามเนื้อเรื่องได้อย่างถูกต้อง โดยโวหารและภาพพจน์ที่ใช้ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร อุปมาโวหาร เทพนาโวหาร และบุคลาธิษฐาน

3. ด้านคุณค่าที่ปรากฏในหนังสือที่ได้รับรางวัล พบว่าคุณค่าที่พบมากที่สุดคือคุณค่าด้านความบันเทิง คุณค่าด้านความคิด คุณค่าด้านศีลธรรม และคุณค่าด้านความรู้ตามลำดับ

4. ด้านคุณค่าที่ปรากฏในหนังสือที่เด็กเลือกอ่าน พบว่าคุณค่าที่พบมากที่สุดคือคุณค่าด้านความบันเทิง คุณค่าด้านความคิด คุณค่าด้านความรู้ และคุณค่าด้านศีลธรรมตามลำดับ

5. เปรียบเทียบหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่เด็กเลือกอ่าน

5.1 ด้านกลวิธีการประพันธ์

5.1.1 ด้านโครงเรื่องพบว่า ในหนังสือที่ได้รับรางวัลผู้เขียนใช้โครงเรื่องทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ โครงเรื่องที่แสดงถึงตัวละคร ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ได้รับการอบรมที่ดีทำให้เป็นเด็กมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักรับผิดชอบ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า, โครงเรื่องที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดฝันของตัวละคร ความผจญภัยพยายามที่จะไปให้ถึงสิ่งที่มุ่งหวังไว้, โครงเรื่องที่กล่าวถึงความเป็นอยู่ในท้องทุ่ง ป่าเขาและชายทะเล การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์, โครงเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงการมีจิตใจที่เสียสละ มีคุณธรรม ช่วยเหลือแนะนำผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจ, โครงเรื่องแนวแฟนตาซี เหนือธรรมชาติและการผจญภัย ส่วนหนังสือที่เด็กเลือกอ่านผู้เขียนใช้โครงเรื่องทั้งหมด 9 ประเภท โดยโครงเรื่องที่แตกต่างจากโครงเรื่องที่ใช้ในหนังสือที่ได้รับรางวัลได้แก่ โครงเรื่องแนวลึกลับ สยองขวัญ, โครงเรื่องที่กล่าวถึงความรักและการคบเพื่อนของวัยรุ่น, โครงเรื่องที่กล่าวถึงความรักระหว่างหนุ่มสาว และโครงเรื่องที่สร้างจากชีวิตจริง

การเปิดเรื่องในหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมใช้การเปิดเรื่องแบบบรรยายเช่นเดียวกัน

การสร้างความขัดแย้งในหนังสือที่ได้รับรางวัล ผู้เขียนนิยมสร้างความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสาเหตุภายนอก ส่วนหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมสร้างความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่องในหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบให้ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเช่นเดียวกัน

กลวิธีในการดำเนินเรื่องในหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมใช้การเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทินหรือลำดับเหตุการณ์เช่นเดียวกัน

การปิดเรื่องในหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมใช้การปิดเรื่องแบบหวานชื่นหรือสุขสำราญเช่นเดียวกัน

5.1.2 ด้านการสร้างตัวละครในหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมสร้างตัวละครแบบสมจริงเช่นเดียวกัน

5.1.3 ด้านการสร้างฉากในหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมสร้างฉากและบรรยากาศที่สอดคล้องกับเรื่องเช่นเดียวกัน

5.1.4 ด้านการสร้างบทสนทนาในหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมใช้บทสนทนาที่มีความหลากหลายในการแต่งเช่นเดียวกันได้แก่

5.1.5 ด้านการใช้ภาษา ในหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนนิยมใช้คำและใช้โวหาร รวมถึงภาพพจน์เช่นเดียวกัน มีเพียงคำภาษาปากในหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านเท่านั้นที่มีคำภาษาปากที่ใช้ในกลุ่มวัยรุ่นรวมอยู่ด้วย

5.2 ด้านคุณค่าที่ปรากฏ พบว่า

5.2.1 คุณค่าด้านความรู้ ในหนังสือที่ได้รับรางวัลพบคุณค่าด้านความรู้มากกว่าหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน โดยคุณค่าด้านความรู้ที่พบเป็นความรู้รอบตัวในเรื่องทั่ว ๆ ไป ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เช่นด้านการประมง และการแพทย์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และความรู้ด้านวิถีชีวิตของคนในชุมชนต่าง ๆ

5.2.2 คุณค่าด้านความบันเทิง ในหนังสือที่ได้รับรางวัลพบคุณค่าด้านความบันเทิงมากกว่าหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน โดยคุณค่าด้านความบันเทิงที่พบ ผู้เขียนเสนอเรื่องราวให้ผู้อ่านคล้อยตาม พร้อมทั้งเกิดความตื่นเต้น ประทับใจและสะเทือนใจในเนื้อเรื่องบางตอน

5.2.3 คุณค่าด้านความคิดและคติสอนใจ ในหนังสือที่ได้รับรางวัลพบคุณค่าด้านความคิดและคติสอนใจมากกว่าหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน โดยคุณค่าด้านความคิดและคติสอนใจที่พบเป็นเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมไทย การรักและเทิดทูน

สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การส่งเสริมให้เกิดความกล้าที่จะแสดงออกถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งถือเป็นความโดดเด่นของแต่ละบุคคล การยึดมั่นในการทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน และการยึดมั่นในการเป็นตัวของตัวเองไม่ไหลไปตามกระแสสังคมปัจจุบันโดยการยึดถือแบบแผนที่บรรพบุรุษได้สร้างเอาไว้มาปรับให้เข้ากับสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคม

5.2.4 คุณค่าด้านศีลธรรมจรโลงใจ ในหนังสือที่ได้รับรางวัลพบคุณค่าด้านศีลธรรมและจรโลงใจมากกว่าหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน โดยคุณค่าด้านศีลธรรมที่พบเป็นการส่งเสริมให้ทำความดี กระตุ้นจิตใจของผู้อ่านให้สูงขึ้นเช่น ความเมตตา กรุณา ความกตัญญู กตเวทิตะ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และความอดทน

6. ด้านผลสำรวจการอ่านหนังสือ จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นวัยรุ่นอายุ 12-18 ปีในจังหวัดชลบุรีจำนวน 364 คน

6.1 จำนวนเพศและอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นผู้หญิงมากกว่าวัยรุ่นผู้ชาย โดยระดับอายุของผู้ตอบแบบสอบถามที่มากที่สุดคือ อายุ 14 ปี 16 ปี และ 15 ปีตามลำดับ โดยระดับอายุน้อยที่สุดคือ 12 ปี

6.2 ผลสำรวจการอ่านของวัยรุ่นที่มีต่อหนังสือที่ได้รับรางวัลจำนวน 42 เล่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้จักและเคยอ่านหนังสือที่ได้รับรางวัลเพียงส่วนน้อยคือมีเพียง 27 เล่มเท่านั้น แต่มีจำนวนการอ่านมากที่สุดต่อเล่มเพียง 6 คนเท่านั้น และกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 67.03 ไม่รู้จักและไม่เคยอ่านหนังสือที่ได้รับรางวัลเลย เมื่อนำรายชื่อหนังสือมาจำแนกแต่ละรางวัลพบว่า รางวัลนายอินทร์อะวอร์ดมีจำนวนหนังสือที่กลุ่มตัวอย่างเคยอ่านมากที่สุด รองลงมาคือรางวัลวรรณกรรมเยาวชนแวนแก้ว รางวัลหนังสือดีเด่นและรางวัลเซเวนบุ๊กส์อะวอร์ด ตามลำดับ

6.3 ผลสำรวจการเลือกอ่านหนังสือของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกอ่านหนังสือจำนวน 163 เล่ม แบ่งได้ดังนี้

6.3.1 หนังสือที่กลุ่มตัวอย่างเลือกอ่านซ้ำเล่มกันรวม 30 เล่ม แบ่งเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาจำนวน 8 เล่ม และหนังสือที่กลุ่มตัวอย่างเลือกอ่านตามความสนใจจำนวน 22 เล่ม เมื่อนำรายชื่อหนังสือมาจัดกลุ่มสามารถแบ่งประเภทของหนังสือได้ 6 ประเภท ได้แก่ หนังสือนวนิยายรัก หนังสือแนวแฟนตาซี หนังสือสารคดีด้านอาชีพ หนังสือแนวตลก สยองขวัญ หนังสือที่มีเนื้อหาจรโลงใจ และหนังสือที่มีเนื้อหาไม่จรโลงใจโดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์และคุณค่าที่ปรากฏจากวรรณกรรมเฉพาะหนังสือที่มีการเลือกอ่านซ้ำเท่านั้น

6.3.2 หนังสือที่กลุ่มตัวอย่างเลือกอ่านตามความสนใจโดยไม่ซ้ำเล่มกันจำนวน 133 เล่ม สามารถจำแนกตามประเภทได้ 7 ประเภทคือ นวนิยาย, เรื่องสั้น, วรรณกรรมเยาวชน, จรรโลงใจและให้ข้อคิด, ชีวิตประวัติดนุคคลและประสบการณ์ชีวิต, ศาสนาและความเชื่อ และ ความรู้รอบตัว

6.4 ผลสำรวจการได้มาของหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านพบว่าส่วนใหญ่ยืมหนังสือจากห้องสมุดโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ซื้อด้วยตนเองและยืมจากเพื่อน ส่วนวิธีที่ไม่นิยมใช้คือผู้ปกครองบังคับให้อ่าน ยืมจากห้องสมุดประชาชน และยืมจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย

6.5 ผลสำรวจความต้องการในการอ่านของวัยรุ่นที่มีในวงจรวรรณกรรมไทย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามวัย 12-18 ปีทั้ง 364 คนมีความต้องการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาในเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกันคือ เรื่องลึกลับ สยองขวัญ, เรื่องเหนือธรรมชาติและการผจญภัย, เรื่องสืบสวน สอบสวน และฆาตกรรม, เรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่น, เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอวกาศ, เรื่องตลก ขบขัน และเรื่องที่มีปรัชญาสอดแทรก และให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต

อภิปรายผล

1. รูปแบบการนำเสนอและกลวิธีการประพันธ์ พบว่าหนังสือที่ได้รับรางวัลดังกล่าวมีรูปแบบการนำเสนอด้านกลวิธีการประพันธ์ที่คล้ายคลึงกัน แต่เนื้อหามีความหลากหลาย และเน้นไปในการสอดแทรกและสั่งสอนให้ผู้อ่านเป็นคนดี มีศีลธรรม มีคุณธรรม ให้แนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมในสภาพสังคมเมืองปัจจุบันที่มีความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ความเจริญทางจิตใจของมนุษย์กลับลดน้อยลง อีกทั้งสภาพสังคมชนบทได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป ด้วยความเจริญเช่นกัน ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกรุกรานจากนายทุนและชาวชนบทต่างพากันละทิ้งบ้านเกิดเข้ามาหางานทำในตัวเมือง ดังนั้นจึงมีเนื้อหาที่เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติและวิถีชีวิตชนบทแบบเดิม ๆ ด้วย ซึ่งมีความแตกต่างจากผลการวิจัยของน้ำค้าง ระวีงทอง (2540) ได้วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะการประกวดหนังสือดีเด่นระหว่างปีพ.ศ.2530-2536 พบว่าผู้เขียนสร้างโครงเรื่องที่ตัวละครมาจากครอบครัวอบอุ่นมากที่สุด อาจเนื่องมาจากในช่วงปีนั้นปัญหาสังคมที่พบมีความแตกต่างไม่เหมือนในปัจจุบัน สถาบันครอบครัวยังคงเป็นสถาบันที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม นอกจากนี้ความเจริญทางวัตถุยังมีไม่มาก ผู้คนในสังคมยังไม่ตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยม อีกทั้งปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติยังไม่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนนัก โครงเรื่องของหนังสือจึงมีความแตกต่างกัน

ด้านกลวิธีการประพันธ์ พบว่าผู้เขียนใช้องค์ประกอบของการเขียนเรื่องบันเทิงคดีได้อย่างครบถ้วน ตั้งแต่การวางโครงเรื่อง การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่องโดยใช้ความขัดแย้งมาสร้างเป็น

ปมปัญหา และค่อย ๆ คลี่คลายปัญหาไปสู่จุดจบ ด้วยการปิดเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา และ การใช้ภาษา ใช้ถ้อยคำที่ง่าย ไม่ซับซ้อน มีความกระชับ รัดกุม สอดคล้องกับความเป็นจริง มีความเหมาะสมกับเรื่องราวที่เขียนสำหรับวัยรุ่น

ส่วนหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านตามความสนใจ ผู้เขียนใช้องค์ประกอบของการเขียนเรื่อง บันเทิงคดีได้อย่างครบถ้วน และมีเนื้อหาที่หลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวสะท้อนภาพชีวิตของ วัยรุ่นและคนในสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น การคบเพื่อน ความรักในวัยเรียน ความรักในวัย ผู้ใหญ่ และเรื่องราวสะท้อนความเป็นจริงในสังคม ทั้งภัยธรรมชาติ และเรื่องยาเสพติด ด้านกลวิธีการประพันธ์พบว่าผู้เขียนใช้องค์ประกอบของการเขียนเรื่องบันเทิงคดีได้อย่างครบถ้วน ตั้งแต่การ วางโครงเรื่อง การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง โดยใช้ความขัดแย้งมาสร้างเป็นปมปัญหา และค่อย ๆ คลี่คลายปัญหาไปสู่จุดจบ ด้วยการปิดเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา และ การใช้ภาษา ใช้ถ้อยคำที่ สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและวัยของตัวละคร มีความกระชับ รัดกุม สอดคล้องกับความเป็น จริง เนื้อหาบางเล่มใช้ภาษาปากหรือคำแสลงซึ่งเป็นภาษาที่วัยรุ่นใช้ในปัจจุบัน เป็นผลให้วัยรุ่น มีความสนใจที่จะติดตามเนื้อหาเพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว จากเนื้อหาหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านดังกล่าว ได้สะท้อนความสนใจของวัยรุ่นได้อย่างชัดเจนในด้านการคบเพื่อนต่างเพศ ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545, หน้า 361) ที่กล่าวถึงลำดับขั้นของพัฒนาการในด้านความสัมพันธ์กับ เพื่อนต่างเพศ ถือเป็นความสัมพันธ์ที่เลวความเป็นเพื่อน ไปแล้วแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ขั้นของ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เพราะความรู้สึกอยากแจ้งขึ้นเพื่อต้องการตัดเทียม เป็นแบบเล่นสนุก ชั่วครั้งคราว ขั้นที่สองค่อนข้างจะเลือกเฟ้นมากยิ่งขึ้น และขั้นที่สามเรียกว่าขั้นแน่ใจ สัมพันธภาพ ค่อนข้างแน่นแฟ้นจริงจัง ซึ่งความสนใจของวัยรุ่นที่สะท้อนจากหนังสือเล่มนี้ มีพัฒนาการครบ ในทุก ๆ ด้าน

2. คุณค่าจากหนังสือที่ได้รับรางวัลและหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ในหนังสือที่ได้รับ รางวัลพบว่า ผู้เขียนได้สอดแทรกคุณค่าไว้ครบทุกด้าน ได้แก่คุณค่าด้านความรู้ ผู้อ่านสามารถนำ ความรู้ที่ได้รับมาใช้ในชีวิตประจำวัน หรือทำให้ผู้อ่านเป็นผู้มีความรอบรู้ในเรื่องราวแปลกใหม่ คุณค่าด้านความบันเทิง ทำให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลิน สนุกสนานไปตามเนื้อเรื่อง เกิดจินตนาการ และเกิดอารมณ์คล้อยตาม คุณค่าด้านความคิดและคติสอนใจ ผู้อ่านสามารถนำไปเป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตได้ และคุณค่าด้านศีลธรรมจรรยา ใจใจ ผู้อ่านสามารถนำตัวอย่างในการทำความดีใน เรื่องนำมาปฏิบัติตามให้เป็นผู้ที่ยึดมั่นในการทำมาดี และช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับวลัยลักษณ์ ตรงจิตติปัญญา (2549, <http://www.arts.chula.ac.th/~studentclub/academy/index.html>) ที่กล่าวถึงเนื้อหาของวรรณกรรมเด็กว่าส่วนใหญ่ผู้เขียนจะใช้พฤติกรรมที่ สังคมยอมรับว่าดีมาเป็นตัวอย่างเช่นเรื่องศีลธรรม เรื่องการทำดีได้ดี และเรื่องการเมืองโลกในแง่ดี

ซึ่งเป็นส่วนที่เตรียมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีชีวิตอย่างมีความสุขได้ในสังคม และในขณะเดียวกันก็มอบความคิดที่ตนมีให้แก่สังคมเพื่อให้เกิดความสงบสุข

ด้านคุณค่าจากหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน ผู้เขียนได้สอดแทรกคุณค่าด้านความบันเทิงมากที่สุด อาจเป็นเพราะวัยรุ่นจะเลือกอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาเน้นความบันเทิงเป็นหลัก เพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจตามวัยของตน เพื่อความเพลิดเพลินจากการอ่าน หนังสือบางเล่มมีคุณค่าไม่ครบทั้ง 4 ด้านคือ ขาดคุณค่าด้านใดด้านหนึ่งหรือสองด้าน หรือบางเล่มไม่พบคุณค่าที่ปรากฏเลย เพราะเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมสำหรับให้วัยรุ่นอ่าน คือเป็นเรื่องที่เป็นเยี่ยงอย่างในการประพฤติตัวที่ไม่เหมาะสม ทำให้หนังสือเล่มนั้นเป็นหนังสือที่ไม่มีคุณค่าต่อผู้อ่าน และในปัจจุบันพบว่าสื่อเรื่องเพศ ทั้งหนังสือ, เกมคอมพิวเตอร์, วีซีดี, โทรศัพท์มือถือ, อินเทอร์เน็ต และการดูหนังมีปรากฏในสังคมเพิ่มมากขึ้น แพร่กระจายไปทั่วทุกแห่ง และทุกคนโดยเฉพาะเด็กสามารถเข้าถึงได้ง่าย ชำร่วยธุรกิจเหล่านี้ยังดึงดูดผลประโยชน์จากเด็ก มองเด็กเป็นเพียงลูกค้าสื่อลามกเหล่านี้ (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, 2549, <http://www.iamchild.org/fastsheet/fact01-1.html>) เมื่อเด็กได้ดูหรือได้อ่านสื่อลามกเหล่านี้ อาจมีพฤติกรรมเลียนแบบและอาจจะกระตุ้นให้อยากดู อยากเห็นเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบทำให้พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปคือ กล้าที่จะแสดงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันอย่างเปิดเผยมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยต่อมา

3. หนังสือที่ได้รับรางวัลกับความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นอายุ 12-18 ปีในจังหวัดชลบุรีจำนวน 364 คน พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านหนังสือที่ได้รับรางวัลจำนวน 42 เล่มเลย อาจเป็นเพราะการจัดการประกวดหนังสือซึ่งผู้เขียนและผู้จัดงานเห็นว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์และเหมาะสมในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดีให้แก่เด็ก แต่ขาดการประชาสัมพันธ์เข้ากลุ่มเป้าหมายก็คือผู้อ่านวัยเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่น ผู้ที่ติดตามข่าวสารการประกวดเป็นเพียงผู้ใหญ่กลุ่มเดิมหรือวัยรุ่นเพียงบางส่วนที่เห็นความสำคัญของการจัดการประกวดและคุณค่าของหนังสือที่ดีเท่านั้น ทำให้เด็กไทยจำนวนมากพลาดโอกาสที่จะได้อ่านหนังสือที่มีคุณค่า แม้ว่าในปัจจุบันความตื่นตัวในการอ่านหนังสือในประเทศไทยจะมีมากกว่าในอดีต เห็นได้จากธุรกิจสำนักพิมพ์ร้านหนังสือมีมากขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่คนไทยนิยมอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องบันเทิงมากกว่าอ่านหนังสือแบบเอาความรู้ ดังนั้นปัญหาการอ่านของคนไทยจึงอาจไม่ใช่ว่าคนไทยไม่อ่านหนังสือเลย แต่เป็นการอ่านที่ไม่ช่วยพัฒนาความรู้ ความคิด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549, หน้า 96) อีกทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันมีส่วนเบี่ยงเบนความสนใจของการอ่านไป เด็กไทยจะให้ความสนใจและใช้เวลาหมดไปกับวิทยาการเครื่องเล่นเทคโนโลยีที่ทันสมัยในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าที่จะอ่านหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมาเรีย ชานเบลอรี่ (2006, <http://www.nfer.ac.uk/research-areas/pims-data/summaries/rab-reading-attitudes-survey.cfm>)

ได้สำรวจทัศนคติของเด็กที่มีต่อการอ่านในประเทศอังกฤษ พบว่าทำให้ความสนใจและความสนใจในการอ่านของเด็กลดน้อยลงตามพัฒนาการของวัย เนื่องจากเด็กจะหันเหความสนใจไปดูโทรทัศน์หรือสื่ออื่น ๆ มากกว่าการอ่านหนังสือและไปห้องสมุด นอกจากนี้เมื่อนำรายชื่อหนังสือแต่ละรางวัลมาเรียงตามลำดับการอ่านพบว่า รางวัลนายอินทร์อะวอร์ดมีจำนวนหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านมากที่สุด รองลงมาคือรางวัลวรรณกรรมเยาวชนแวนแคว์ รางวัลหนังสือดีเด่น และรางวัลเซเวนบุ๊กส์อะวอร์ด ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดและรางวัลวรรณกรรมเยาวชนแวนแคว์ เป็นรางวัลที่มีเนื้อหาหลากหลาย เน้นความบันเทิงพร้อมทั้งสอดแทรกเนื้อหาด้านการทำความดี ส่วนรางวัลหนังสือดีเด่นนั้น มีการจัดประกวดมายาวนานตั้งแต่ปีพ.ศ.2515 เนื้อหาของหนังสือเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความเป็นไทย ส่งเสริมการทำความดีด้วยการสอนตรง ๆ แทนที่จะสอดแทรกไปในเนื้อหาเพื่อให้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้เนื้อหาของหนังสือไม่ดึงดูดใจและไม่ตรงกับความสนใจของผู้อ่านวัยรุ่น

นอกจากนี้เหตุผลที่เด็กไม่อ่านหนังสือที่ได้รับรางวัล อาจเนื่องมาจากขาดการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาและ ผู้ปกครอง ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนไม่ได้มีการจัดหาหนังสือที่ได้รับรางวัลไว้ในห้องสมุด หรือมีจำนวนน้อยทำให้วัยรุ่นส่วนที่ไม่เคยติดตามข่าวสารประกวดไม่ได้ทราบข้อมูลข่าวสารและไม่รู้จักหนังสือเหล่านั้น ดังนั้นการคัดสรรหนังสือดีเข้าสู่ห้องสมุดโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างมาก เพราะชนิดของหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุด จะเป็นตัวกำหนดความสุขและความสนุกที่เด็กจะได้รับจากหนังสือ นอกเหนือจากความรู้ที่ได้รับจากห้องเรียน หากหนังสือในห้องสมุดได้รับการคัดเลือกอย่างระมัดระวัง ให้มีเฉพาะหนังสือดีที่มอบความสุขและความสุขอย่างลึกซึ้งสำหรับเด็ก เด็ก ๆ ก็จะได้รับปลูกฝังรสนิยมที่ดีในการเลือกหนังสืออ่าน ยิ่งไปกว่านั้นการคัดสรรหนังสือดีสู่ห้องสมุดยังเป็นการกระตุ้นให้สำนักพิมพ์ผลิตแต่หนังสือดี เพราะหนังสือดีเท่านั้นที่จะได้เข้าห้องสมุด (พรอนงค์ นิยมคำ, 2545, หน้า 50) ด้านการส่งเสริมการอ่านของผู้ปกครองในปัจจุบัน มีผู้ปกครองจำนวนมากนิยมซื้อของเล่นและส่งเสริมให้ลูกได้รู้จักเทคโนโลยีสมัยใหม่แก่ลูกหลาน แทนที่จะเป็นผู้ช่วยเลือกหนังสือที่ดีให้แก่ลูกของตน เพราะเห็นว่าหนังสือเป็นเรื่องล้าสมัย ไม่มีแรงดึงดูดใจในการอ่านที่เพียงพอ (สันติ อิศรพันธุ์, 2545, หน้า 27) และเมื่อนำหนังสือที่ได้รับรางวัลมาเปรียบเทียบกับหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่าน พบว่าเนื้อเรื่องส่วนใหญ่ไม่ตรงกับความสนใจของวัยรุ่นไทยมากนัก เนื่องจากหนังสือที่ได้รับรางวัลมีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว การอนุรักษ์ธรรมชาติและวิถีชีวิตในชนบท ความเพียรพยายามของตัวละครเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่มุ่งหวัง ส่วนหนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านนั้นก็ยังมีเนื้อหาในลักษณะดังกล่าวจำนวนน้อย เนื้อหาที่แตกต่างจากนี้คือ เรื่องรักใคร่ เรื่องลึกลับ เหนือธรรมชาติและการผจญภัย เรื่องเพศ และเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในสังคม อันอาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เยาวชนไทยส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านหนังสือ

เหล่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับสุพรรณิ วราทร (2547, หน้า 50) ที่ได้วิจัยการอ่านหนังสือของเด็กก่อนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่าเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่เคยรู้จักหนังสือที่ได้รับรางวัล เนื่องมาจากการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงและเนื้อเรื่องไม่ตรงกับความสนใจของเด็กก่อนวัยรุ่น อีกทั้งเยาวชนไทยนิยมอ่านหนังสือแปลจากภาษาต่างประเทศมากกว่าหนังสือซึ่งเขียนโดยนักเขียนคนไทย

4. หนังสือที่วัยรุ่นเลือกอ่านกับภาพสะท้อนสังคมไทย เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของการปฏิวัติทางเทคโนโลยี และสังคมอุตสาหกรรมใหม่ของโลก ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของบุคคลในสถาบันครอบครัว ผลที่ตามมาคือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดของเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งให้เห็นถึงปัญหาวิกฤตต่อคุณภาพของเยาวชนไทย (นพดล กรรณิกา และคณะ, 2548, หน้า 2) ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทย เนื่องจากสังคมไทยได้เกิดความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก จากสังคมเกษตรสู่สังคมอุตสาหกรรม และสังคมอุตสาหกรรมสู่สังคมข่าวสาร ทำให้เยาวชนไทยเป็นกลุ่มที่เสพข้อมูลข่าวสารได้ง่ายที่สุด เนื่องจากมีหลากหลายช่องทางในการติดต่อสื่อสารถึงกัน การอ่านหนังสือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถสะท้อนภาพของเยาวชน อีกทั้งยังช่วยสร้างคุณภาพที่ดีแก่เยาวชนไทยด้วย แต่จากผลการวิจัยชิ้นนี้ พบว่าหนังสือที่เยาวชนไทยอ่านในปัจจุบันมีรูปแบบและเนื้อหาที่มีความหลากหลาย ทั้งในแง่ดีและแง่ลบ คือมีเนื้อหาที่สอดแทรกคุณธรรมและเป็นตัวอย่างของการทำความดี เนื้อหาที่สะท้อนสภาพสังคมและการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในยุคปัจจุบันที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี มีสิ่งกระตุ้นการบริโภคทางวัตถุนิยม การไหลไปกับกระแสวัตถุนิยมในปัจจุบัน คือถ้าใครมีของใช้ราคาแพง และได้ทำสิ่งที่แปลกกว่าผู้อื่นก็จะได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน หรือแสวงหาความบันเทิงให้แก่ตัวเอง เช่น การขึ้นชอบนักร้อง นักแสดง เรื่องราวเกี่ยวกับความรักซึ่งได้รับอิทธิพลจากนิยายหรือการ์ตูนของประเทศญี่ปุ่น และเกาหลี เนื้อหาแสดงให้เห็นว่าความรักเป็นสิ่งสวยงาม ผู้ที่มีความรักจะพบแต่ความสุขสมหวัง และเป็นเรื่องที่วัยรุ่นให้ความสนใจตามวัยอยู่แล้ว จึงเป็นหนังสือประเภทหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวลึกลับสยองขวัญ และเรื่องแนวเหนือธรรมชาติและการผจญภัย

จากเนื้อหาหนังสือที่วัยรุ่นอ่านข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งหนึ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือมีสื่อต่าง ๆ ที่จะส่งข่าวสารทั้งด้านบวกและด้านลบเข้าถึงตัวเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครองต้องตื่นตัวทำงานในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้มีโอกาสนในการดูแลอบรมบุตรหลานน้อยลง ในความเป็นจริงแล้ววัยเด็กถือว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญ เด็กต้องการความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ

พ่อแม่ ต้องการแบบอย่างในการถ่ายทอดภาษา แนวคิด การกระทำ ต้องเรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมรอบตัว และสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดคือพ่อแม่ตนเอง (สุดา เย็นบำรุง, 2549, http://plawan.com/content_plawan.php?id=216) จากการสำรวจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พบว่าสมาชิกในครอบครัวมีเวลาเฉลี่ยเพื่อดูแลกันแค่ 2 ชั่วโมงต่อวันเท่านั้น (วัลลภ พลอยทับทิม, 2549, <http://www.thaihealth.or.th/news.php?id=1182>) แตกต่างจากสังคมไทยในสมัยก่อนคือ พ่อแม่ ผู้ปกครองมีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างใกล้ชิด มีโอกาสนั่งดูโทรทัศน์พร้อมกัน หรือช่วยเลือกหนังสือที่มีประโยชน์ต่อเด็ก ให้คำแนะนำสั่งสอนเมื่อเด็กพบเห็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม แต่ในปัจจุบันเมื่อไม่มีผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำในสิ่งที่ถูกต้องและปลูกฝังสิ่งดีงามให้เด็ก ก็จะมีเวลาให้กับสิ่งอื่น ๆ นอกจากครอบครัวมากขึ้น ทำให้รูปแบบในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นไทยเปลี่ยนแปลงไป กิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาว่างของวัยรุ่นในปัจจุบัน จากการสำรวจการใช้เวลาว่างช่วงปิดเทอมของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพฯ, เชียงใหม่, ขอนแก่น และสงขลา (นพดล วรรณิกา และคณะ, 2548, หน้า 3-4) แบ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ กิจกรรมที่สร้างสรรค์ได้แก่ ทำงานหารายได้พิเศษ, ทำบุญตักบาตร, เล่นกีฬา, ทำกิจกรรมกับครอบครัว และติดตามข่าวสารประจำวัน ส่วนกิจกรรมที่ไม่สร้างสรรค์ได้แก่ คิดจะทำลายข้าวของ ทำร้ายตัวเอง, ดื่มเหล้า เบียร์, มีเพศสัมพันธ์กับคูรัก, ดูวิดีโอ วีซีดีลามก, ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อดูภาพโป๊ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นค่านิยมใหม่ที่เกิดขึ้นกับเด็กไทยในปัจจุบัน เมื่อโครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้กิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ต้องถูกละเลยไป จะเห็นได้ว่ากิจกรรมของวัยรุ่นตามหัวเมืองใหญ่ขาดวัฒนธรรมการอ่าน หรือถ้าอ่านก็จะเลือกอ่านแต่หนังสือหรือสื่ออื่น ๆ ที่เน้นความบันเทิง สื่อลามกกลายเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อเด็กโดยขาดสาระและคุณค่าในการดำเนินชีวิต เมื่อเด็กได้บริโภคแต่สิ่งที่ไม่มีความรู้ ก็จะถูกล่อลวงและเติบโตขึ้นมาด้วยค่านิยมที่ผิด และเป็นปัญหาต่อสังคมต่อไป

5. วิธีการที่วัยรุ่นได้รับหนังสือ ส่วนใหญ่ยืมหนังสือจากห้องสมุดโรงเรียน ซื้อด้วยตนเองและยืมจากเพื่อน เนื่องจากห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้เพียงแหล่งเดียวที่ใกล้ตัววัยรุ่นมากที่สุด วัยรุ่นสามารถเลือกอ่านหนังสือที่ตนสนใจจากห้องสมุดได้โดยเสรี ส่วนการซื้อด้วยตนเองและยืมจากเพื่อนนั้นก็มีความเป็นเสรีเช่นเดียวกัน แต่เนื้อหาที่วัยรุ่นเลือกนั้นอาจมีความไม่เหมาะสมกับวัย เพราะเป็นการพิจารณาเลือกด้วยตนเอง ทำให้ขาดการแยกแยะและไตร่ตรองถึงความเหมาะสม ถ้าไม่มีผู้ใหญ่คอยชี้แนะก็อาจทำให้ได้หนังสือที่มีเนื้อหาซ้ำๆ พฤติกรรมและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ได้

6. ความต้องการในการอ่านของวัยรุ่น พบว่าวัยรุ่นไทยมีความต้องการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาในเรื่องลึกลับ สยองขวัญ, เรื่องเหนือธรรมชาติและการผจญภัย, เรื่องสืบสวน สอบสวน และฆาตกรรม, เรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่น, เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอวกาศ, เรื่องตลก ขบขัน

และเรื่องที่มีปรัชญาสอดแทรก และให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต ทั้งหมดนี้เป็นความสนใจที่เกิดขึ้นตามพัฒนาการของวัย ซึ่งสอดคล้องกับไพพรรณ อินทนิล (2546, หน้า 55-56) ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นคือ เด็กวัยรุ่นในแต่ละวัยจะมีความสนใจในการอ่านต่างกัน คือวัยรุ่นตอนต้นอายุ 12-14 ปีเป็นวัยที่เพิ่งพ้นจากความเป็นเด็ก มีความสนใจในเรื่องแปลกใหม่ทั้งเรื่องผจญภัย ประวัติศาสตร์ เรื่องรักใคร่ เรื่องที่แต่งเกินความจริง วัยรุ่นตอนปลายคืออายุ 15-18 ปี มีความสนใจที่เพิ่มจากเดิมคือเรื่องเกี่ยวกับความเป็นจริงในสังคมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่าการอ่านของเด็กวัยรุ่นไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะที่ผู้ใหญ่และผู้ที่มีส่วนร่วมต้องช่วยกันแก้ไข หนังสือที่ออกเผยแพร่ในปัจจุบันส่วนหนึ่งมีเนื้อหาที่ไม่ให้สารประโยชน์แก่ผู้อ่าน อีกทั้งเด็กยังขาดวุฒิภาวะที่เพียงพอในการแยกแยะและเลือกสรรสิ่งที่เหมาะสมแก่วัยของตน กอปรกับสภาพสังคมปัจจุบันที่การตลาดพุ่งเป้าไปที่กลุ่มเด็กและวัยรุ่น เพราะเป็นกลุ่มที่ง่ายต่อการชักจูง จากผลการสำรวจการอ่านของวัยรุ่น เห็นได้ว่าวัยรุ่นจะอ่านหนังสือที่ดีและมีประโยชน์เนื่องจากเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาที่กระทรวงศึกษาธิการบังคับให้อ่านตามระดับชั้นเรียนเท่านั้น ดังนั้นหนังสืออื่น ๆ ที่วัยรุ่นเลือกอ่านจึงเลือกอ่านด้วยตนเอง อ่านตามเพื่อน หรือเลือกเพราะเป็นเรื่องที่กำลังได้รับความนิยมในกลุ่มของตน เนื่องจากกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นทั้งในลักษณะที่เป็นแหล่งให้ข้อมูลความรู้และเป็นแหล่งให้เกิดการเลียนแบบ หรือเอาอย่างในการให้แนวทางประพฤติปฏิบัติตน (นพดล กรรณิกา และคณะ, 2548, หน้า 40) ทำให้พฤติกรรมการอ่านในวัยรุ่นนั้นมีลักษณะเดียวกันคือ วัยรุ่นกลุ่มเดียวกันก็จะอ่านหนังสือลักษณะเดียวกัน และจะอ่านต่อกันไปเป็นทอด ๆ แต่เนื้อหาหนังสือที่อ่านกลับเป็นเรื่องบันเทิงมากกว่าเรื่องราวที่มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ดังเช่นรายชื่อหนังสือที่เด็กเลือกอ่านนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักในวัยเรียน เนื้อหาในเล่มไม่มีแรงจูงใจให้เด็กทำความดีและไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นผู้หญิงมีความรักนวลสงวนตัว แต่เป็นเนื้อหาที่ชักนำให้เด็กวัยรุ่นมีความเพ้อฝันเกี่ยวกับความรักว่าเป็นสิ่งสวยงาม ตัวละครดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ไม่มีอุปสรรคขัดขวางความรัก และเป็นเรื่องที่ตรงกับความสนใจของวัยรุ่น จึงเป็นแนวเรื่องที่วัยรุ่นนิยมนำมาอ่าน หรือบางเล่มมีเนื้อหาที่ไม่ช่วยยกระดับจิตใจของผู้อ่านให้สูงขึ้น คือมีเนื้อหาด้านเพศ ซึ่งเป็นหนังสือที่ขาดคุณค่า และการที่เด็กได้รับคำนิยมทางเพศจากหนังสือ ส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและสังคมในระยะยาว เนื่องจากเด็กยังมีจิตใจที่ไม่เข้มแข็งพอจึงเกิดการคล้อยตาม และยังไม่รู้จักเลือกรับหรือคัดกรองสิ่งที่ดีและไม่ดีให้กับตนเอง อาจเกิดพฤติกรรมกาเลียนแบบที่ไม่เหมาะสมตามมาได้

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นภาพวรรณกรรมเยาวชนของไทยและการเผยแพร่หนังสือที่ดีสู่เยาวชน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหนังสือสำหรับเยาวชนและการส่งเสริมการอ่าน

ควรเร่งดำเนินการเพื่อให้มีหนังสือไทยที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจของเยาวชนไทย ช่วยคัดกรองและคัดสรรหนังสือที่ดีสู่เยาวชนไทย และส่งเสริมการอ่านหนังสือที่ดีของไทยให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลกับหนังสือที่เด็กเลือกอ่านระหว่างปีพ.ศ.2543-2548 พบว่า ยังมีสิ่งที่น่าสนใจควรศึกษาวิจัยต่อไปอีกดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอ่านของเยาวชนไทย

1.1 ควรมีหน่วยงานกลางในการตรวจสอบเนื้อหาหนังสือก่อนที่จะมีการเผยแพร่หรือจัดจำหน่าย เพื่อเป็นการกั้นกรองเนื้อหาเบื้องต้น และป้องกันมิให้งานเขียนที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเยาวชนได้ถูกเผยแพร่

1.2 ผู้เขียนหนังสือควรศึกษาความสนใจในการอ่านและความต้องการของเด็กในวัยนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนหนังสือให้ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้อ่าน อีกทั้งผู้เขียนควรตระหนักว่าหนังสือมีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กทุกวัย ฉะนั้นในการเขียนจึงควรใช้วิจารณญาณในการให้สาระความรู้ ที่จะเกิดประโยชน์ ข้อคิดและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดีงามโดยการสอดแทรกลงในหนังสือ เพื่อเด็กจะได้อ่านหนังสือที่ดีและได้ทราบถึงแนวปฏิบัติตนต่อไป

1.3 สำนักพิมพ์ ผู้จัดพิมพ์ ควรให้การสนับสนุนนักเขียนหนังสือที่มีสาระและสอดแทรกสิ่งที่มีคุณค่าแก่การอ่านลงในหนังสือ ด้วยการคัดเลือกและจัดพิมพ์หนังสือที่ดี เพื่อให้เด็กไทยได้มีโอกาสอ่านหนังสือที่ให้ทั้งสาระ ความบันเทิงและคุณค่าต่อชีวิต

1.4 ควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดการประกวดหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อให้เข้าถึงเด็กในทุกเพศ วัย และสภาพแวดล้อมทางสังคม

1.5 พ่อแม่ ผู้ปกครองควรมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านด้วยการแนะนำหนังสือที่ดีและมีคุณค่า เหมาะสมกับเด็กในแต่ละช่วงวัย เช่นพ่อแม่อาจเห็นว่าเด็กอ่านหนังสือแต่ไม่ได้สังเกตว่าหนังสือเล่มนั้นมีเนื้อหาที่เหมาะสมแก่เด็กหรือไม่ จึงควรสังเกตการอ่านของเด็กว่าอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาด้านใด ถ้าเป็นเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมก็ควรแนะนำหนังสือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการในแต่ละวัย

1.6 ครูและบรรณารักษ์ ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน และแนะนำหนังสือที่มีคุณค่าแก่เด็กนักเรียน เช่นจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยการแนะนำหนังสือที่ชนะการประกวดจากรางวัลต่าง ๆ จัดทำบรรณนิทัศน์แนะนำหนังสือจัดทำโครงการหมุนเวียนหนังสือดีมีคุณค่าร่วมกันในหลาย ๆ โรงเรียน

1.7 รัฐบาลควรจัดทำแผนงานหรือนโยบายส่งเสริมการอ่านสอดแทรกอยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาคือการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

1.8 ผู้บริหารห้องสมุดโรงเรียนหรือห้องสมุดประชาชน ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือหรือมีโครงการหมุนเวียนหนังสือที่ชนะการประกวดหรือหนังสือที่มีคุณค่าร่วมกันระหว่างโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนไทยได้อ่านหนังสือที่ดีอย่างเท่าเทียมกัน

1.9 ควรมีการระบุนายผู้อ่านแสดงอย่างชัดเจนบนหน้าปกหนังสือแต่ละเล่ม เพื่อป้องกันมิให้เกิดความไม่เหมาะสมจากการเลือกอ่านของเยาวชน ซึ่งยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอในการไตร่ตรองเลือกอ่านหนังสือตามความสนใจของตน

1.10 มีการพัฒนาเนื้อหาหนังสือ ด้วยการสร้างโรงเรียนนักเขียน นักแปล นักวาดภาพประกอบที่มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลอื่น ๆ นอกเหนือจากรางวัลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไปแล้ว

2.2 ควรศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นในแต่ละช่วงปี เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านวรรณกรรมว่ามีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

2.3 ควรศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นของนักเขียนเฉพาะคน เพื่อศึกษาพัฒนาการในการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นและภาพสะท้อนของเด็กที่นักเขียนนำเสนอในผลงานของเขาอย่างชัดเจน

2.4 ควรศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น และให้เด็กได้ร่วมวิเคราะห์และประเมินคุณค่าว่าสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอผ่านวรรณกรรมสู่เด็กนั้น เป็นสิ่งที่ตรงกับความสนใจและความต้องการหรือไม่

2.5 ควรศึกษาทัศนคติของเด็กต่อการอ่าน โดยศึกษาความสุขใจในการอ่าน ความพอใจในการอ่าน การเลือกอ่านของเด็ก ความมั่นใจในการอ่าน เพื่อนำพัฒนาและส่งเสริมการอ่านของเด็กไทยต่อไปในอนาคต

2.6 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชลบุรีเท่านั้น จึงควรศึกษาการอ่านของเด็กในจังหวัดหรือภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนำมาพัฒนาการอ่านของเด็กไทยต่อไป